

Date: 25th June-2026

**TRANSPORT XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA
INVESTITSİYALARNING O‘RNI**

Malikova Shoiray Baxtiyorovna

Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda transport xizmatlari bozorining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni, unga investitsiyalar jalb etishning zarurati hamda ushbu jarayonni takomillashtirish yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Transport infratuzilmasi, logistika markazlari, yo‘l xo‘jaligi, harakatlanuvchi tarkib va raqamli boshqaruv tizimlariga yo‘naltirilgan investitsiyalar transport xizmatlari sifati, tezligi, xavfsizligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik, xorijiy investitsiyalar, xalqaro moliya institutlari mablag‘lari hamda “yashil” moliyalashtirish vositalaridan samarali foydalanish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: transport xizmatlari, investitsiya, transport infratuzilmasi, logistika, davlat-xususiy sheriklik, raqamli transport, tranzit, yashil transport.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqobat kuchayib borayotgan sharoitda transport xizmatlari bozori milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta‘minlaydigan muhim tizimlardan biri hisoblanadi. Transport tarmog‘i ishlab chiqaruvchi, iste‘molchi, ichki bozor hamda tashqi savdo subyektlarini o‘zaro bog‘laydi. Uning rivojlanganlik darajasi tovarlar va xizmatlarning harakat tezligi, tashish xarajatlari, hududlarning iqtisodiy faolligi, aholi bandligi hamda mamlakatning tranzit salohiyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

O‘zbekistonning geografik jihatdan dengiz portlariga bevosita chiqish imkoniyati cheklanganligi transport-logistika tizimini rivojlantirishni alohida ustuvor vazifaga aylantiradi. Shu nuqtai nazardan, transport yo‘llari, temir yo‘l tarmoqlari, aeroportlar, logistika markazlari, yuk terminallari, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va ekologik toza transport vositalariga investitsiyalarni keng jalb etish mamlakat iqtisodiyoti uchun katta ahamiyatga ega.

2025-yil yakunlariga ko‘ra, O‘zbekistonda transport xizmatlari hajmi 188,3 trln so‘mni tashkil etib, 2024-yildagi 151,8 trln so‘mga nisbatan 10,8 foizga oshgan. Transport xizmatlari umumiy bozor xizmatlari hajmining 17,9 foizini egallagan. Bu transport xizmatlari bozorining iqtisodiyotdagi ulushi va unga bo‘lgan talab muntazam kengayayotganini ko‘rsatadi.

Transport xizmatlarining jadal rivojlanishi ichki va tashqi savdo, turizm, elektron tijorat, hududlararo iqtisodiy aloqalar hamda xalqaro yuk tashish hajmining ortishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Shu sababli mazkur sohani zamonaviy texnologiyalar, ilg‘or infratuzilma hamda investitsion resurslar asosida rivojlantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Asosiy qism

Transport xizmatlari bozorini rivojlantirishda investitsiyalar, avvalo, sohaning moddiy-texnik bazasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Investitsiya mablag‘lari hisobidan

Date: 25th June-2026

avtomobil yo'llarini qurish va rekonstruksiya qilish, ko'priklar va yo'l o'tkazgichlarini barpo etish, temir yo'l liniyalarini elektrlashtirish, zamonaviy vagon va lokomotivlarni xarid qilish, aeroportlarni modernizatsiya qilish hamda logistika markazlarini tashkil etish mumkin. Natijada yuk va yo'lovchi tashish tezligi ortadi, transport xarajatlari kamayadi va xizmatlar sifati yaxshilanadi.

Transport xizmatlari tarkibida avtomobil transporti yetakchi o'rinni egallaydi. 2025-yilda avtomobil transporti xizmatlari hajmi 95,9 trln so'mni tashkil etib, jami transport xizmatlarining 50,9 foiziga teng bo'lgan. Havo transporti ulushi 15,6 foiz, yordamchi transport faoliyati 14,8 foiz, quvur transporti 10,5 foiz va temir yo'l transporti 8,2 foizni tashkil qilgan. Mazkur holat avtomobil yo'llari sifati, yuk tashuvchi transport vositalari parki, servis markazlari hamda logistika infratuzilmasiga investitsiya jalb etish ayniqsa muhim ekanini ko'rsatadi.

Investitsiyalar transport xizmatlari bozorida raqobat muhitini shakllantirishda ham muhim vosita hisoblanadi. Zamonaviy transport vositalari, elektron to'lov tizimlari, GPS kuzatuv vositalari, onlayn buyurtma platformalari va raqamli logistika tizimlari xizmatlar tezligi hamda shaffofligini oshiradi. Ayniqsa, yuklarni kuzatish, optimal marshrutlarni aniqlash, yo'l harakatini boshqarish va elektron hujjat almashinuvini joriy etish transport korxonalarining xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalarga investitsiya kiritish orqali transport korxonalarida boshqaruv sifatini oshirish mumkin. Masalan, yo'nalishlar bo'yicha talabni prognoz qilish, transport vositalarining texnik holatini masofadan monitoring qilish, yoqilg'i sarfini nazorat qilish hamda tashish xarajatlarini tezkor tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Bu esa korxonalarning moliyaviy barqarorligini kuchaytirib, ularga xususiy va xorijiy investorlarni jalb etish uchun qulay muhit yaratadi.

Transport sohasiga investitsiyalarni jalb qilishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmi alohida o'rin tutadi. Chunki yirik yo'l, temir yo'l, aeroport, metro, avtovokzal va logistika markazlari loyihalari katta mablag' talab qiladi. Bunday loyihalarni faqat davlat budjeti hisobidan moliyalashtirish yetarli bo'lmasligi mumkin. Davlat-xususiy sheriklik orqali xususiy investorlarning mablag'lari, boshqaruv tajribasi, zamonaviy texnologiyalari va xizmat ko'rsatish yondashuvlarini transport tarmog'iga jalb etish imkoniyati kengayadi. O'zbekistonda DXSh mexanizmi infratuzilmaviy loyihalarga xususiy kapitalni jalb etishning muhim vositasi sifatida baholanmoqda.

Xalqaro moliya institutlari ham transport infratuzilmasini rivojlantirishda muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda. Jumladan, Jahon banki 2026-yil mart oyida Surxondaryo viloyatidagi M41 avtomobil yo'li koridorining 91 kilometrlik qismini rekonstruksiya qilish va transport tizimidagi islohotlarni qo'llab-quvvatlash uchun 200 million AQSH dollari miqdoridagi loyihani ma'qulladi. Mazkur loyiha yo'l infratuzilmasini yaxshilash, yangi bizneslar va ish o'rinlarini yaratish hamda hududning iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan.

Shuningdek, O'zbekistonning "O'zbekiston — 2030" strategiyasida milliy transport tizimining salohiyatini oshirish, mamlakatning global transport-logistika tarmoqlariga integratsiyasini chuqurlashtirish, tranzit va logistika imkoniyatlaridan samarali foydalanish

Date: 25th June-2026

vazifalari belgilangan. Ushbu vazifalarning bajarilishi transport xizmatlari bozoriga davlat, xususiy va xorijiy investitsiyalarni keng jalb etishni talab qiladi.

Temir yo‘l transportini rivojlantirish ham investitsiyaviy siyosatning istiqbolli yo‘nalishlaridan biridir. Temir yo‘l tarmoqlarini modernizatsiya qilish, elektrlashtirish, yangi liniyalarni qurish, yuk vagonlarini yangilash va yo‘lovchi tashish sifatini oshirish orqali transport tizimining umumiy samaradorligi ortadi. 2026–2030-yillarda 151 kilometr yangi temir yo‘l qurish, 182 kilometr temir yo‘l ni elektrlashtirish, 27 ta stansiya va 1 ming kilometr yo‘l ni modernizatsiya qilish rejalashtirilgani bu yo‘nalishdagi investitsion ehtiyojlarning yuqoriligini anglatadi.

Transport xizmatlari bozorida “yashil investitsiyalar”ni kengaytirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Elektrobuslar, elektromobillar uchun quvvatlash stansiyalari, energiya tejamkor logistika markazlari, quyosh energiyasi asosida ishlovchi infratuzilma obyektlari hamda ekologik toza yoqilg‘idan foydalanadigan transport vositalariga sarmoya kiritish zarur. Bunday investitsiyalar atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirish bilan birga, uzoq muddatda energiya va yoqilg‘i xarajatlarini ham pasaytiradi.

Biroq transport sohasiga investitsiyalar jalb qilishda qator muammolar mavjud. Ayrim hududlarda yo‘l va logistika infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi, transport korxonalarining moliyaviy shaffofligi pastligi, loyiha hujjatlarining investorlar talabiga to‘liq javob bermasligi, kredit resurslarining qimmatligi hamda investitsion xavflarning mavjudligi shular jumlasidandir. Jahon banki tahlillarida ham O‘zbekistonda transport va logistika sohasini rivojlantirish uchun institutsional islohotlar, yangi moliyalashtirish vositalari va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng qo‘llash zarurligi qayd etilgan.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

Birinchidan, transport va logistika sohasidagi istiqbolli loyihalarning yagona elektron investitsion portfelini shakllantirish lozim. Mazkur portfelda loyiha qiymati, kutilayotgan daromad, tashish hajmi, iqtisodiy samaradorlik, ekologik ta’sir va investorlar uchun yaratiladigan imtiyozlar aniq aks ettirilishi kerak.

Ikkinchidan, davlat-xususiy sheriklik asosida pullik avtomobil yo‘llari, logistika markazlari, yuk terminallari, avtovokzallar, aeroport xizmatlari va shahar jamoat transporti loyihalarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, transport korxonalarining moliyaviy hisobotlarini xalqaro standartlar asosida yuritish, ularning daromadlari va xarajatlarini raqamli platformalarda monitoring qilish hamda korporativ boshqaruv sifatini oshirish zarur.

To‘rtinchidan, kichik va o‘rta transport korxonalarini moliyalashtirish uchun imtiyozli kreditlar, lizing, sug‘urta, kafillik fondlari va soliq rag‘batlari mexanizmlarini keng qo‘llash lozim.

Beshinchidan, hududlarda logistika markazlari, omborxonalar, sovutkichli tashish tizimlari, yuklarni saralash punktlari va elektron savdo bilan integratsiyalashgan transport xizmatlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Bu ayniqsa qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini tez, xavfsiz va kam xarajat bilan ichki hamda tashqi bozorlarga yetkazib berish uchun muhimdir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, investitsiyalar transport xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy moliyaviy omili hisoblanadi. Ular transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish, tashish xarajatlarini kamaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va hududlarning iqtisodiy faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Transport sohasiga davlat budjeti mablag‘lari bilan bir qatorda xususiy kapital, to‘g‘ridan to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, xalqaro moliya institutlari mablag‘lari, lizing, obligatsiyalar hamda davlat-xususiy sheriklik asosidagi resurslarni keng jalb etish zarur. Bunda investitsion loyihalarning shaffofligi, iqtisodiy asoslanganligi va investorlar uchun barqaror huquqiy kafolatlarning mavjudligi asosiy shart hisoblanadi.

Kelgusida transport xizmatlari bozorini raqamlashtirish, “yashil” transportni rivojlantirish, logistika markazlarini kengaytirish, multimodal tashuvlarni yo‘lga qo‘yish va xalqaro tranzit yo‘laklariga integratsiyani kuchaytirish orqali O‘zbekiston transport tarmog‘ining raqobatbardoshligini sezilarli oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF–158-son Farmoni. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida.
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko‘rsatkichlari. 2025-yil yanvar–dekabr ma’lumotlari, 2026-yil.
3. World Bank. Uzbekistan: Building Blocks for Integrated Transport and Logistics Development. Washington, D.C., 2020.
4. World Bank. Uzbekistan to Modernize Transport Infrastructure and Reform the Sector with Support from the World Bank. 2026.
5. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Davlat-xususiy sheriklik orqali xususiy kapitalni jalb etish bo‘yicha materiallar, 2025.
6. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portal. Temir yo‘l sohasini rivojlantirish va modernizatsiya qilish rejalari bo‘yicha ma’lumotlar, 2025.

